

Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України
відділ історії зарубіжної філософії
сектор історії східної філософії

25 ЖОВТНЯ 2016, 16:00

СЕМІНАР ДОСЛІДНИКІВ СХІДНИХ ФІЛОСОФІЙ

Засідання ХСІХ

Тема доповіді:

«Місіма Юкіо та філософія янмінізму в Японії»

Доповідач:

Капранов Сергій, к. ф. н., н. с.,
Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАНУ

ЗАПРОШУЄМО УСІХ ЗАЦІКАВЛЕНИХ!

Див.:

www.tdsf.kiev.ua/

http://community.livejournal.com/ukr_asia_philos

<http://www.facebook.com/OrientalPhilosophiesSeminarKyivUkraine>

Місіма Юкіо (三島由紀夫, 1925–1970) відомий насамперед як письменник. Проте важливе місце у його спадщині посідають твори суспільно-політичного та філософського характеру: “Вступ до “Хагакуре”, “На захист культури”, “Духовні лекції для молодих самураїв”, “Вступ до філософії дії” тощо, які вкрай рідко стають об’єктом спеціального аналізу. Ця доповідь є спробою розглянути цю частину творчості Місіми в історико-філософському плані. Для аналізу ми обрали невелику, але важливу працю “Янмінізм як революційна філософія” (*Какумей тецугаку то сіте но йомейгаку 革命哲学としての陽明学*) [1]. Англійський переклад цієї праці, зроблений Харрісом Мартіном, був опублікований 1971 р. у журналі “The Japan Interpreter”. Існує також російський переклад [2].

Зазначена праця важлива насамперед тим, що в ній Місіма звертається до янмінізму – одного з головних напрямів неоконфуціанської філософії, заснованого китайським філософом Ван Янміном (王陽明, 1472–1529). На відміну від іншого неоконфуціанського напрямку – чжусіанства, який у XVII ст. став офіційною ідеологією всієї Східної Азії, включаючи Японію, янмінізм через притаманний йому “антисистемний” характер нерідко надихав бунтівників та борців за справедливість (докладніше про янмінізм див. [3]).

У Японії цей напрям, відомий як *йомейгаку* 陽明学 (від японської вимови імені Ван Янміна – *О Йомей*), з’явився у XVII ст. Першим японським філософом-янміністом став Накае Тодзю (中江藤樹, 1608-1648); він, проте, сформувався як послідовник іншої неоконфуціанської школи – чжусіанства, і лише 1644 р. перейшов на янміністські позиції. Його учень Кумадзава Бандзан (熊沢蕃山, 1616-1691) став чільним представником *йомейгаку* у Японії свого часу. Ця школа не лише продовжила свій розвиток у XVIII-XIX ст. у творчості таких мислителів, як Сато Іссай (佐藤一斎, 1772-1859) та Осіо Хейхаціро (大塩平八郎, 1796-1837), а й загалом вплинула на японську культуру доби Едо. Зокрема, прихильником ідей Ван Янміна був Оісі Кураноске (大石内蔵助, 1859–1703), легендарний лідер 47 відданих самураїв, історія яких, відома як “Скарбниця вірних вассалів” (*Цюсінтура 忠臣蔵*), стала свого роду національним епосом Японії та темою популярних п’єс театрів бунраку та кабукі, численних гравюр укійо-е, а пізніше – романів, фільмів, навіть опери.

Не зникла школа Ван Янміна в Японії й після Революції Мейдзі. Її ідеї надихали героїв російсько-японської війни, згодом обожнених як *камі*, – адмірала Того Хейхаціро (東郷平八郎, 1848-1934) та командера Хіросе Такео (広瀬武夫, 1868-1904), а також художника Томіоку Тессая (富岡鉄斎, 1837-1924). Окава Сюмей (大川周明, 1886-1957), визначний вчений і водночас один із ідеологів руху молодих офіцерів, ще у шкільні роки захоплювався філософією Ван Янміна, а згодом, ставши індологом, проводив паралелі між цією філософією та “Бгавадгітою”. Філософ-янмініст Ясуока Масахіро (安岡正篤, 1898-1983) справив значний вплив на кілька поколінь японських політиків.

Місіма, звертаючись у згаданій статті до японської традиції янмінізму, виділяє трьох її представників, що були не тільки кабінетними мислителями, а насамперед людьми чину. Перший з них – вже згаданий Осіо Хейхаціро, що загинув, очоливши повстання голодних селян проти торговців рисом. Другий – Сайго Такаморі (西郷隆盛, 1828-1877), один із вождів Революції Мейдзі, згодом повернув свою зброю проти колишній соратників, незадоволений курсом нового уряду на вестернізацію (ця подія лягла в основу відомого фільму режисера Е. Цвіка “Останній самурай”). Третій – Йосіда Сьоїн (吉田松陰, 1830-1859), наставник багатьох борців проти сьогунату, був страчений за замах на життя чиновника, пов’язаного з укладанням нерівноправної угоди зі США. Місіма, переосмислюючи янмінізм у сучасних умовах, вважає, що це вчення може стати революційною філософією, яка відповідає національним японським традиціям. Праця “Янмінізм як революційна філософія” дає підстави розглядати Місіму як одного з чільних представників школи Ван Янміна у Японії XX ст.

Література

1. 三島由紀夫。革命哲学としての陽明学 // 三島由紀夫。行動学入門。– 東京: 文藝春秋、2013。– P. 191–228.

2. Мисима Юкио. Учение Ван Янмина как революционная философия // Мисима Юкио. Голоса духов героев / Пер. А.Г. Фесюна. – М., СПб., 2002. – С. 164–215.
3. Кобзев А. И. Учение Ван Янмина и классическая китайская философия. – М., 1983. – 353 с.